

Krusedullen har stadig vægt

Af professor Lars Bo Langsted

Juridisk Institut, Aalborg Universitet

Der er nu noget særligt ved en underskrift. Som barn så man med misundelse på de voksnes – mere eller mindre – imponerende signaturer, og man kunne sidde i timevis og øve sig på at få sin barnlige håndskrift til at få lidt mere »schwung«. Senere fik man et noget mere afslappet forhold til udseendet (også af underskriften). Nu skulle underskriften primært tjene som tegn på, at man »havde været der«; at man kunne stå inde for det, der stod på papiret ovenover krusedullerne. Grafologer kan muligvis få noget ud af underskriften, men den kan jurister også. Ikke til analyser af personligheden, men som bevis for, at en erklæring, et brev, en afgørelse stammer fra en bestemt person.

Efterligner man en andens underskrift – uden at have fået lov til det – kan man dømmes for dokumentfalsk, hvis underskriften altså står på et dokument, men har man fået lov til at skrive under på en andens vegne, kan man roligt gøre det. Normalt er en persons underskrift imidlertid et godt bevis for, at det er den pågældende person, der kan stå inde for dokumentet og dets indhold. Det kan have betydning i flere sammenhænge.

Hvis man er så uheldig at blive afhørt som sigtet af politiet, vil politiet spørge, om man vil underskrive den rapport, som er blevet lavet på baggrund af ens forklaring. Man har ikke pligt til at gøre det og politirapporten er lige god og anvendelig, uanset om man har skrevet under på den eller ej. Hvis man imidlertid skriver under på den, kan det selvfølgelig være lidt vanskeligere senere at få retten til at tro på, at man aldrig har sagt det, der står i rapporten.

En revisor var i år indbragt for Revisornævnet bl.a. fordi han skulle have lavet revisorerklæringer om, at der i forbindelse med nogle selskabsstiftelser nu også var blevet indbetalt det beløb, der skulle til. I nogle af forholdene var der imidlertid ikke nogen underskrevet revisorerklæring. Der var blot maskinskrevet revisionsfirmaets navn, og da den indklagede sagde, at han skam ikke kendte noget til de erklæringer, valgte nævnet at frifinde på de punkter. Nævnet fandt det således ikke bevist, at den indklagede rent faktisk havde afgivet disse erklæringer. Til gengæld blev han ikendt en følelig sanktion for de erklæringer, han havde skrevet under. Der fandt nævnet nemlig, at det – uanset hans benægtelse – var ham, der havde udstedt erklæringerne, og erklæringerne var udstedt uden at han havde det fornødne grundlag at udstede dem på.

Også Folketingets Ombudsmand har blik for underskrifter. I marts måned i år udsendte han således en redegørelse, hvor han gennemgik Arbejdsskadestyrelsens breve og den underskriftspolitik, man der fulgte. Selvom redegørelsen direkte kun angik Arbejdsskadestyrelsen, kan man sagtens anvende redegørelsens anbefalinger i alle dele af den offentlige forvaltning. Ombudsmandens konklusion var, at »retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn indebærer, at en forvaltningsmyndigheds udgående breve i en afgørelsessag, herunder selve afgørelsen, underskrives og opbevares i autentisk kopi.« Men hvorfor mener ombudsmanden egentlig det?

I sin redegørelse gengiver ombudsmanden en række grunde, der alle taler for, at breve fra en forvaltningsmyndighed skal underskrives af en person. Argumenterne henter han dels fra en domstolsafgørelse om Erhvervs- og Selskabsstyrelsens daværende regelgrundlag, dels tilføjer han selv et enkelt argument, og disse kan opsummeres således:

For det første skal der kunne placeres et tjenstligt ansvar. For det andet skal det kunne konstateres at afgørelsen er truffet af en medarbejder som har kompetence til at træffe en sådan afgørelse. For det tredje er underskriften den eneste måde hvorpå modtageren kan se forskel på et udkast og en afgørelse. For det fjerde sikrer underskriften imod at fremsendelse ikke er sket ved en fejl, f.eks. ved at et udkast fremsendes uden at være i endelig form, eller uden at der truffet endelig beslutning om afsendelsen. For det femte giver en underskrift en vis sikring mod forfalskning og for det sjette skal modtageren af brevet have mulighed for at vurdere om der foreligger inhabilitet hos den pågældende sagsbehandler.

Alle disse glimrende grunde får ombudsmanden til at konkludere ikke blot, at alle afgørelser skal være underskrevet, men alle udgående breve fra en myndighed – herunder breve, der blot indeholder påmindelser eller rykkere om at myndigheden f.eks. forventer svar på et tidligere brev – skal være underskrevet.

I disse ressourcebesparende, it-teknologiske tider, er det imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at ombudsmanden ikke kræver, at den enkelte sagsbehandler nødvendigvis personligt med tungen ude i kinden skal påføre sin siden barnsben indøvede underskrift med en slidt tuschpen. Ganske ligesom man i ældre tider forhindrede sagsbehandlere i at få skrivekrampe ved at forsyne dem med et faksimilestempel, er sagsbehandlere i dag – mange steder – forsynet med en »elektronisk faksimileunderskrift«. Det er ganske enkelt en lille fil, der gengiver personens underskrift på det pågældende brev. For at sikre, at det nu også er den person, hvis underskrift, der gengives på brevet, der har »skrevet under«, er mange systemer – herunder Arbejdsskadestyrelsens – indrettet således, at medarbejderen skal indtaste en særlig kode for at kunne anvende den elektroniske underskrift. Ved et sådant system opnår man helt de samme fordele som ved den personlige, fysiske underskrift samtidig med at man kan opnå en maskinel behandling af postgangen. Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at en »elektronisk faksimileunderskrift« ikke er det samme som en »digital signatur«, idet en sådan ikke forsyner det fysiske brev, der sendes til modtageren, men en for denne synbar, almindelig underskrift.

Som det er fremgået, tillægges underskriften stadig en særlig værdi. På forskellige retsområder kan der være forskellige regler herom, og udover de allerede nævnte, indeholder f.eks. også retsplejeloven en regel om, at alle processkrifter, der indleveres til retten, skal være underskrevet.

Vi har – mig bekendt – ingen juridisk regler om postkort, men det ser da pæneste ud, hvis man også forsyner sin sommerhilsen til familie og venner med et lille fedtet underskriftslignende tegn. God sommer.